

Stad Gods

Inspiratie van de Augustinessen van Sint-Monica

**Oefenen - de kunst
van het volhouden**

In dit nummer

- 3 Een goed begin - Mariella Oberndorff
- 4 Verloren tijd - het thema toegelicht
- 6 Eindeloos oefenen - Yvonne Peyresaubes
- 8 Kloosterpost - nieuws uit eigen huis
- 10 In gesprek met *Maurice Lagemaat*
- Chris van Wieren
- 13 Met Augustinus mee - Ingrid van Neer-Bruggink
- 14 'Uit de diepte' - Erik Borgman
- 17 Zing! - Marie Hansen-Couturier
- 18 ZinneBeeld - Marleen Hengelaar-Rookmaaker
- 20 Ondersteun het Jeannette Noëlhuis
- Kirill
- 21 Kloostercolumn - Nadia Kroon
- 22 Gastenboek - Ries
- 24 Op de koffie met *Wim Vroom*
- Evelien Plaisier

Uitgever:

Zusters Augustinessen van Sint-Monica
Klooster Casella
Postadres: Waterstraat 2, 3511 BW Utrecht
Telefoon klooster Utrecht 030 - 2332541
E-mail administratie:
maandblad@zustersaugustinessen.nl
www.zustersaugustinessen.nl
www.casella.nl

Doel: Met Stad Gods willen wij mensen betrekken bij wat ons inspireert. Stad Gods wordt gelezen door mensen die ons een warm hart toedragen en/of belangstelling hebben voor de augustijnse spiritualiteit. Via Stad Gods zijn en blijven zij verbonden met ons en het gedachtegoed van onze gemeenschap.

Hoofd- en eindredactie:

Hoofdredactie: Marie Madeleine Maas
Eindredactie: Lieke Weima

Ontwerp en beeldredactie:

Tegenwind grafisch ontwerp bureau, Roelant Meijer

Opmaak en druk: Joh. Enschedé Amsterdam

Redactiesecretariaat: Evelien Ouwehand

Redactie: Rachele van Andel, Erik Borgman, Anne Nij Bijvank, Evelien Plaisier, Emma van der Sloot, Chris van Wieren

Aan dit nummer werkten mee: Marie Hansen-Couturier, Marleen Hengelaar-Rookmaaker, Kirill, Nadia Kroon, Maurice Lagemaat, Ingrid van Neer-Bruggink, Mariella Oberndorff, Yvonne Peyresaubes, Ries, Wim Vroom

Fotografie: Nine Geertman (p.9), Roelant Meijer (p.3,17,21,24), Bill Viola, collectie De Pont museum, Tilburg (illustratie cover, p.4,14)

Vriend worden en dit blad ontvangen?

Stad Gods verschijnt zes maal per jaar, in een oplage van 10.000 per editie. Vrienden van de zusters augustinessen die ondersteunen met minimaal €10,00 per jaar, ontvangen Stad Gods automatisch. Als u dit blad ook wilt gaan lezen, maak genoemd bedrag dan over op NL76 INGB 0003 8244 29 ten name van Administratie tijdschrift Stad Gods Utrecht, onder vermelding van 'Nieuwe lezer' en uw volledige adres.

Op de cover:

CATHERINE'S ROOM 2001, van Bill Viola, collectie De Pont museum, Tilburg

Een goed begin

Ik ben net begonnen aan een wat diepere kennismaking met de witte en zwarte toetsen van de piano. Mijn online piano-leraar zegt dat iedereen het kan leren, je bent nooit te oud. Dus aan de slag! Graag zou ik in onze liturgie wat ondersteuning willen bieden, dat is wellicht een goede drijfveer om ervoor te gaan. Maar ik realiseer me nu al dat het een kwestie van oefenen wordt, terwijl ik graag snel resultaat wil zien. Mijn bewondering stijgt voor ieder ander die met gemak twee handen de juiste seinen weten te geven. Het troost me echter als ik lees dat ook de beste pianist moet blijven studeren. Niemand komt het zomaar aanwaaien.

Veranderingen bemerk je vaak pas achteraf, terugkijkend vol verbazing. Ben ik deze mens geworden door maar gewoon door te gaan, met al wat me is overkomen? Wanneer heb ik keuzes gemaakt? Voor mij is bijvoorbeeld ons dagritme vanzelfsprekend geworden, voor een ander wordt dit als 'strak' ervaren. Voor mij is gast-

vrijheid nu iets vanzelfsprekends, maar ik merk dat dit niet voor iedereen geldt. Dit oefenterrein, dat het klooster mij heeft geboden, maakt me tot de mens die ik nu ben.

Er is nog een ander oefenen. Augustinus heeft het over 'oefenen in verlangen'. Ik merk sterk dat jongeren verlangen naar verbondenheid, echtheid, duidelijkheid, zingeving. Laten we samen een weg vinden en iets voor elkaar betekenen. Samen oefenen verbindt. En wat hebben we de afgelopen tijd al geoefend in aanwezig zijn voor en bij elkaar. Wat een warmte, zorg en creativiteit is er bij ons naar boven gekomen. Bij zoveel gemis, pijn en verdriet rondom het coronavirus, was de verbondenheid voelbaar. Hoopvol voor een nieuwe toekomst samen!

Mariella Oberndorff, algemeen overste

CATHERINE'S ROOM 2001, van Bill Viola,
collectie De Pont museum, Tilburg

Verloren tijd

*Ons dagelijks bestaan kent veel schijnbaar nutteloze momenten.
We staan in de file, ruimen alweer de vaatwasser in of zitten bij een
ellenlange werkbepreking. Tijd die we het liefst anders besteden.
Of schuilt er levenskunst in deze verloren tijd?
Helemaal niets doen, is dat ook een kunst?*

Oefenen - de kunst van het volhouden

---

*Je begint vol goede moed aan het leren van een nieuwe taal,
aan sport, of aan muziekles, maar al gauw is daar nog maar
weinig van over. Uren oefenen lijken niets op te leveren: een
gesprek voeren lukt in die vreemde taal nog steeds niet, laat
staan het spelen van Chopin. Elke keer weer oefenen, oefenen,
oefenen, met onzichtbare stapjes vooruit. Dit is wat anders
dan workshops van een uur, of een cursus van tien weken.
Geen grote stappen, snel thuis. Geen directe beloning. Verloren
tijd, of toch niet? Oefenen, het is de kunst van de trage
veranderingen, niet van de korte, flitsende projecten. De kunst
van het volhouden, van het volharden, van 'stabilitas'. Ook als
het gaat om het inoefenen van een levenshouding.*

Bij het beeld in dit nummer

CATHERINE'S ROOM (2001) van Bill Viola bestaat uit een vijftal kleine schermen waarop we Catherina bezig zien met haar dagelijkse bezigheden: opstaan en oefeningen doen, verstelwerk verrichten, schrijven, kaarsen aansteken en naar bed gaan. Het raampje toont een boomtak, die verschilt per tableau en daarmee de seizoenen laat zien. Het binnenvallende licht toont de verschillende delen van de dag. Duur: 18 minuten. Te zien in museum De Pont, Tilburg. (RM)

Eindeloos oefenen

Yvonne Peyresaubes

Leren

De eerste ochtend dat ik naar school ging, dacht ik opgetogen: vanavond kan ik lezen en schrijven! Op mijn plaats aangekomen, tussen andere kinderen van wie de ene hilde en een ander snotterde (waarom, dacht ik, naar school gaan is toch fijn?) kreeg ik een vel papier en een stompje potlood met de opdracht schuine streepjes te tekenen. Netjes op een rij. Wat kinderachtig, dacht ik. Maar toen! Het stompje potlood gehoorzaamde niet. Geen rechte streepjes kwamen op het papier, maar bibberende, bochtige lijntjes. Dit was mijn eerste kennismaking met het later vaak gehoorde gezegde ‘oefening baart kunst’.

Als ik eraan terugdenk; wat is er veel oefening nodig geweest, eindeloos herhaalde oefeningen om vingers en ogen en geheugen samen te laten werken. Saai, vervelend, maar ik wilde leren schrijven en dat willen hield mij aan het werk.

Eindeloos oefenen! Dan denk ik aan de vingeroefeningen als je piano of een ander instrument leert spelen: toonladders, arpeggio's, oefeningen om je vingers soepel en krachtig te maken, terwijl je in de wonderlijke wereld van klanken je

weg vindt, kennismaakt met kruisen en mollen, met de verschillende tonen, noten en trillingen. Ik sta er niet meer bij stil als ik in de kapel een simpele begeleiding speel, maar dat is er allemaal aan vooraf gegaan, voordat mijn vingers hun plaats wisten te vinden, in harmonie met het gezang.

Volhouden

Toonladders, langzaam, dan weer sneller, oefeningen in verschillende tonen: saai! Inderdaad heel saai en routineus. Geen wonder dat veel mensen na een paar maanden of jaren afhaken. Ik kan me een gesprek herinneren uit de tijd (wat lijkt dat lang geleden!) toen mensen in

---

*Ik wilde leren schrijven
en dat willen hield mij
aan het werk*

---

de trein met elkaar praatten en andere reizigers bij het gesprek betrokken. Twee jonge vrouwen, vriendinnen van elkaar, in gesprek. De ene was pianist. Op een gegeven moment vertelde ze: ‘Mijn moeder zei:

Een bevlieging is zo verdwenen, tenzij ze gevoed wordt

‘Je zusje Anouk speelt heel aardig. Maar bij jou was het van het begin af aan een passie!’ Een passie: een verlangen, een dynamiek die je draagt en verder brengt. Is het van jou? Het is in ieder geval geen bezit, maar een gave.

Dit klinkt allemaal heel hevig en verheven. Maar ook in de gewone dingen van het leven hebben we zoiets nodig om het vol te houden. Een bevlieging is zo verdwenen, tenzij ze gevoed wordt door aandacht, zorg, hardnekkigheid. Nodig is inderdaad die inspiratie, als de wind die een zeilboot op koers zet en houdt. Die is niet van mij of van jou, maar vraagt om verwelkomd te worden met aandacht en verwondering.

Verduren

Passie: in dat woord zit de Latijnse stam voor lijden, verdragen, verduren. Het is dus niet helemaal van ons. De passie laat ons niet met rust, roept ons wakker, zet ons aan het werk, houdt ons in beweging. Dat heb ik ook ervaren met het leren bidden van de psalmen, zoals het in een gemeenschap gebeurt: op vaste tijden en niet als ik er iets voor voel. Je moet dan jezelf verzamelen, je op de woorden con-

centreren die niet je eigen woorden zijn, die spreken van ellende, van eenzaamheid. Woorden die op dat moment misschien niet bij je wereld horen, maar iets oproepen van een grenzeloos vertrouwen. Die woorden die niet van ons zijn, worden op den duur eigen. De woorden van de psalmen, die je herhaalt zoals op de piano de toonladders, geven het beeld van een God die in alles is geïnteresseerd van wat ons mensen aangaat: jubel, dankbaarheid, maar ook verbijstering, verving, onbegrip en zelfs haat. Ze openen een weg waar je te voet gaat, soms strompelt. Maar, zo zegt Augustinus: ‘Het is beter op de goede weg te strompelen, dan op een verkeerde weg te snellen.’

Van de toonladders naar het gebed, eigenlijk gaat het om hetzelfde. Erbij blijven! Niet alleen met je verstand. Met je hart, met alle aandacht van je fantasie, van je verlangen, van alles wat in je leeft. En weten: droge, saaie dagen horen ook bij het leven en bij alles wat je onderneemt.

Yvonne Peyresaubes is augustines van Sint Monica en woont in het klooster Monicahof te Someren.

Kloosterpost

Samengesteld door Marie Madeleine Maas en Anne Nij Bijvank

Bedankdag hulptroepen

Begin maart was het zover. We konden de mannen en vrouwen die ons zo goed geholpen hadden met het leegruimen van de panden Oudegracht 33 en 35 met hun partners uitnodigen voor een feestelijke dag in ons klooster in de Waterstraat. Het werd een prachtige dag. Na koffie, rondleiding en een diner werden onze gasten in de rondvaartboot meegenomen door onze grote vriend Schuttevaer en mochten ze de stad Utrecht en de gracht van een andere kant bekijken. Na de rondvaart zongen we een lied van tien coupletten waar alles en iedereen in voorbij kwam. Een heel trouwe medewerkster was afwezig. Zij heeft vanuit Flevoland heel veel voor ons geregeld. Via foto's en filmpjes kon ook zij toch de dag meemaken. (ANB)

Onze familie in Rome

Sinds september 2018 zijn we als congregatie zusters Augustinessen van St. Monica officieel onderdeel van de grote Augustijner Orde, als zogenaamde 'fraterniteit'. In januari van dit jaar kwam de kersverse assistent-generaal van de augustijnen voor West-Europa ons met een bezoek vereren. De kennismaking verliep geanimeerd. In het Engels weliswaar. Hij was verrast dat we nog met twintig zusters in de Waterstraat woonden. Eerder die week was er al een serieus gesprek geweest met onze algemene overste waarin o.a. gesproken is over onze constituties en over Casella. En natuurlijk moest er een groepsfoto mee naar Rome, waar toevallig onze stichter pater van Nuenen en de stichteres zr. Augustina van Reijssen ook hun plaats hadden in het geheel, middels... de foto op de achtergrond. (ANB)

Opnieuw een afscheid

Nadia heeft afscheid genomen van de augustinessen. In haar afscheidsbrief deelde ze het volgende met ons: 'De keuze – die we als gemeenschap in goed overleg hebben gemaakt – was moeilijk. Niet omdat het echt onduidelijk was, maar omdat het afscheid nemen van zo'n warme en betrokken groep zusters me zwaar zal vallen. Ik hoop van harte dat de opgedane contacten stand houden en dat de relaties blijven. Ik ben de zusters augustinessen ook erg dankbaar voor de kans die zij me hebben geboden.'

U zult begrijpen dat Casella nu het gevoel heeft zich opnieuw te moeten uitvinden. Ons leven samen met Nadia en Milou was gericht op mogelijke toekomst. Die gedachte geven we niet op. Het was belangrijk het afscheid in het licht te zetten van de Eeuwige die kennelijk andere plannen heeft met Nadia. We wensen haar toe dat zij open en vrij naar Zijn stem kan luisteren. Ons leven samen was zodanig verrijkend dat wij hopen ook in de toekomst iets voor elkaar te kunnen betekenen. (MM)

Matthea Oosshot

's Gravenhage 16 december 1929

Someren 25 februari 2020

Dora Oosshot, Matthea, werd in Den Haag geboren in een gezin met zes kinderen. Een toevallige ontmoeting in de trein met twee augustinessen die haar het blad *Stad Gods* gaven, bracht een omkeer in haar leven. Ze was onderwijzeres en heeft ook in het klooster nog wel voor de klas gestaan. Maar ze had ook veel andere talenten: leidinggeven en organiseren. Ze heeft jarenlang de leiding gehad in de *Opgang Meisjesstad*, en later bij de vrouwen die in Hilversum voor een rustperiode kwamen. Ze was priorin in Maastricht en Hilversum. Toen ze ouder werd en haar gezondheid verslechterde, is Matthea vanuit Utrecht naar Someren verhuisd. Tot het laatst toe hadden haar familie, het uitpluizen van de krant en de debatten in Den Haag haar grote belangstelling. Na een val had ze veel moeite om het leven vast te houden en heeft zij het langzaam uit handen kunnen geven. Lieve Matthea, veel mensen die jouw aandacht en liefde hebben ervaren en ook wij, je medezusters, zijn je dankbaar en gunnen je de rust en vrede bij God, die jij zag als een goede herder.

*Belijdenissen van
een jongerenwerker*

In gesprek met Maurice Lagemaat

Chris van Wieren

Aan de hand van citaten van Augustinus gaat Stad Gods het gesprek aan met mensen uit de kring rondom de zusters en daarbuiten. We vragen daarbij om een reactie op de citaten. Het resultaat is meer een gesprek dan een interview, een gesprek zelfs dat een persoonlijke belijdenis mag worden. Deze keer: Maurice Lagemaat, jongerenwerker in Hilversum en omstreken. Hij neemt vaak jongeren mee naar de Taizé-ontmoetingen bij Casella.

Als jongerenwerker heeft Maurice Lagemaat meer dan tien parochies onder zijn hoede. Hij leidt communieprojecten, ouderavonden, jeugdgroepen, vormsels en al het andere wat met jongeren en de kerk te maken heeft. ‘Toen ik theologie studeerde, kwam ik een priester tegen die mij vroeg: moet jij geen jongerenwerker worden? Inmiddels doe ik al meer dan vijftien jaar dit werk. Je ziet mensen op allerlei momenten in hun leven, dat maakt dit werk zo boeiend.

Wanneer ik in mijn jongerengroep vraag wie er dit jaar weer mee gaat naar Taizé, dan reageren ze ieder jaar weer enthousiast. We reizen er in kleine busjes naartoe, onderweg hoor ik dan de verhalen

over contacten en ervaringen die ze een eerder jaar hebben opgedaan. Ik merk dat het een fijne en veilige omgeving voor ze is, een plek waar ze kunnen ontdekken wie ze zelf zijn, waar ze op verschillende manieren dichterbij hun gevoel kunnen komen en zelfvertrouwen kunnen krijgen. De relaxte sfeer en de openheid om over belangrijke dingen te kunnen praten probeer ik in het werk in Nederland vast te houden. Het is een beetje als het verhaal van de leerlingen die met Jezus op de berg staan wanneer Elia en Mozes verschijnen. Een gevoel van ‘we willen hier altijd blijven, maar dat kan niet’ komt over je.

Met dat soort beelden probeer ik jongeren iets van het geloofsmysterie te vertellen en vooral ook te laten ervaren. Die beelden zijn nodig, omdat je met één antwoord niet zomaar klaar bent, zeker niet bij jongeren. Ze zijn vaak kritisch, maar voelen wel dat het geloof iets relevant te vertellen heeft. Dat blijft een zoektocht, voor jongeren maar ook voor mij. Ik committeer mij graag aan die zoektocht, vandaar dat ik binnenkort ook gewijd word als diaken in de kerk. Het is een bevestiging: waar de kerk voor staat en mee bezig is, daar wil ik graag bij horen.

De kerk is voor mij een vrijplaats om met een open houding te zoeken naar wat God of het geloof kan betekenen in je leven. Wanneer tieners iets van die openheid of vrijheid kunnen ervaren, bijvoorbeeld door op bezoek te gaan bij Casella, dan is mijn werk geslaagd.'

Citaat 1:

Zachtmoedigheid is het antwoord op tegenspoed

'Van nature ben ik zachtmoedig, ik zoek niet snel conflicten op en probeer altijd het goede in mensen te zien. Zachtmoedigheid is voor mij echt het antwoord op veel dingen. Nu bijvoorbeeld met het coronavirus: mensen zijn allemaal bang voor iets waar ze geen controle over hebben. Als je met Gods ogen probeert te kijken naar die angst, dan kun je het hele verhaal zien. Ik geloof niet dat mensen alleen uit egoïsme of boosheid handelen. En wanneer ik mijzelf toch betrap op dat soort gedachten, dan spreek ik mijzelf toe: 'Zo wil ik niet zijn!'. Daarna probeer ik opnieuw met zachtmoedigheid en liefde naar de mensen te kijken.'

Citaat 2:

Wil je schreeuwen, schreeuw dan uit liefde

'Natuurlijk zijn er momenten dat die zachtmoedigheid minder werkt, wanneer je voor je standpunt moet opkomen of iets belangrijks veilig moet stellen. We hebben bijvoorbeeld de regel in onze jongeren-groep dat wanneer je vloekt, je als straf moet opdrukken. Dan wordt er aardig wat opgedrukt, maar merk ik wel dat jongeren elkaar er ook op aanspreken, juist doordat het wat ludiek wordt aangepakt. Toen ik in Taizé was kreeg ik een klein boekje van Frère Roger waarin eenzelfde soort citaat stond: strijd en aanbidding komen voort uit dezelfde bron. Die bron heeft te maken met de liefde voor en de waardigheid van mensen. Wanneer dat in gevaar dreigt te komen, dan is schreeuwen misschien wel gepast.'

Met Augustinus mee

‘Als reizigers zijn wij onderweg.

Jij vraagt: ‘Verder trekken, wat betekent dat?’

Om het kort te zeggen: dat betekent vooruitgaan. Anders begrijp je het misschien verkeerd en ga je steeds langzamer lopen.

Onderzoek jezelf. Wil je bereiken wat je nog niet bent, wees dan ontevreden met wat je nu bent. Want zodra je zelfgenoegzaam wordt, blijf je stilstaan. Zodra je zegt: ‘Het is genoeg’, ga je ten onder. Doe er dus steeds iets bij, trek steeds verder, maak steeds vooruitgang.’

CATHERINE'S ROOM 2001, van Bill Viola,
collectie De Pont museum, Tilburg

‘Uit de diepte’ (Psalm 130,1)

Erik Borgman

‘Bedenk wel’, schreef een twitteraar tijdens de corona-crisis, ‘dat toen Shakespeare in quarantaine zat vanwege de pest, hij King Lear schreef.’ Het zal bemoedigend bedoeld zijn – uit de moeilijkste situaties kunnen de mooiste dingen voortkomen – maar voor mij ging dit te snel. Dat geldt ook voor minder hoogdravende pogingen ons op te beuren. ‘Er komt ook veel creativiteit en betrokkenheid vrij’, wordt gezegd. Die zie ik ook, maar ik zie evenzeer een groeiende naar-binnengekeerdheid. Wie praat er nog over Syrië en wat de mensen daar moeten doorstaan? We worden stilgezet, schreef iemand mij, als in een soort gedwongen stilleretraite. Dat gevoel deel ik, maar wie met kinderen thuis zitten en ook nog van-uit huis moeten werken, zoeken wanhopig naar rust. Mensen met een angst- of paniekstoornis vechten daar met de moeder wanhoop tegen.

Genade nodig

Sommige dingen kun je niet oefenen. Dat geldt zeker ook voor de situatie die wij nu meemaken. Deze zal als u dit leest ongetwijfeld heel anders zijn dan zij is nu ik dit schrijf, maar nog net zo ongekend. We moeten het goede doen, want het ver-

keerde doen heeft grote gevolgen – maar hoe weet je wat goed is? We zullen het verkeerde doen. Uit kortzichtigheid, uit vermeend eigenbelang, uit egoïsme. ‘Uit de diepte roep ik tot u, luister naar mijn stem’, klinkt het in mij op als ik mij dit realiseer. ‘Wees aandachtig, luister naar mijn roep om genade’ (Psalm 130,1-2). Ik besef hoezeer we die genade nodig hebben. We hebben al fouten gemaakt – wie herkent zich niet in onze minister-president die

---

*Zij doorzagen dat ze
alleen maar het
verkeerde konden doen*

---

ons aanzegde dat wij geen handen meer moeten geven en vervolgens uit gewoonte een hand gaf! – en we zullen opnieuw fouten maken. Mijn kleinzoon zei tegen zijn oma dapper dat je door de telefoon ook best kon knuffelen... Gelukkig zei hij dat niet terwijl ik met hem in dezelfde kamer was, want dan had ik hem waarschijnlijk op schoot getrokken. Om hem te laten voelen dat hij niet alleen is in zijn eenzame poging er het beste van te maken.

We hebben dus een ontzagwekkend wonder nodig!

Op het journaal was een echtpaar dat de demente moeder van een van beide niet meer kon bezoeken. Zij doorzagen dat ze alleen maar het verkeerde konden doen: moeder in steek laten of op bezoek gaan en zo mensen in gevaar brengen. Ze mochten niet meer op bezoek en hoefden dus geen besluit te nemen, maar dat gaf ze niet het gevoel nu het goede te doen. 'Als U zonden blijft gedenken', vraagt Psalm 130 retorisch, 'wie houdt dan stand?' God is groter dan wat wij verkeerd doen: 'Maar bij U is vergeving, daarom eert men u met ontzag' (vers 3 en 4). Vergeving hebben we nodig. Voor onze stomiteiten, onze kleinzieligheid, onze onnadenkendheid, en voor al die fouten die we maken omdat we niet zouden weten hoe ze te vermijden.

Opnieuw

We hebben dus een ontzagwekkend wonder nodig! Met minder kunnen we echt niet toe. We moeten steeds opnieuw kunnen beginnen. 'Bij de Ene is genade, bij God is bevrijding, altijd weer' (vers 7). Altijd weer - altijd weer - altijd weer.

Wij kunnen niet toe met het menselijk mogelijke. Het afscheid dat je niet hebt kunnen nemen, de begrafenis waar je niet bij kon zijn: je kunt het niet overdoen.

Maar wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God (Lucas 18,27; vgl. Matteüs 19,26; Marcus 10,27). Daarom 'verlangt [mijn ziel] naar de Ene, meer dan wachters naar de morgen, meer dan wachters uitzien naar de morgen' (Psalm 130,6).

In dat uitzien heb ik mij geoefend, sinds mijn achttiende. Soms eens in de week of minder, soms meerdere keren per dag. Maar om nu te zeggen dat ik het kan... Ik heb wel teksten ter beschikking die woorden geven aan wat de situatie mij opnieuw blijkt te willen leren. Kostbaar, heel kostbaar.

Erik Borgman is lekendominicaan en hoogleraar theologie. Hij is sinds 1999 vaste medewerker van Stad Gods.

Zing!

Marie Hansen-Couturier

Leer mij: een lied uit de diepten

Leer mij
bui - gen als het riet
als het waai - en be - gint
en - zeg dat jij
mij wel ziet
in de wind.

Tekst: Hein Stufkens, muziek: Josephine Boevé-van Doorn

Flexibiliteit is niet mijn sterkste kant. En dat terwijl het leven voortdurend in beweging is. Een relatief nieuwe baan en nieuw moederschap vragen om continue aanpassing. Het leidt tot onrust in mijn hoofd en lijf. Ook buiten is het onrustig: het stormt. Maar dan hoor ik deze tekst en wordt de gierende wind ineens een oefening. Een oefening in meebuigen, en weten dat ik in dit alles gezien ben door de EEUWIGE. Ik prevel het als gebed: 'Leer mij buigen als het riet als het waaien begint – en zeg dat jij mij wel ziet, in de wind.' De rust keert in.

Marie Hansen-Couturier woont in Utrecht, gaat graag als gastvoorganger voor in kerkdiensten en werkt als promovenda systematische theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit. Ze is regelmatig bij Casella te gast geweest.

ZinneBeeld

---

*Tekst: Marleen Hengelaar-Rookmaaker
Beeld: Soichi Watanabe*

Hoe zou u dit werk willen typeren? Als een abstract werk? Een werk met prachtige zachte tinten en een uitgewogen compositie, maar is dat alles? De veelzeggende titel van dit schilderij van de Japanse kunstenaar Soichi Watanabe is 'De bamboe-leegheid-buigzaamheid-en-de heilige Geest'. Het werk wil dus iets zeggen over de Heilige Geest. Hoe gaat dat in zijn werk? We zien drie dikke recht-opstaande stengels op de achtergrond en daarvoor acht dunne stelen die heen en weer bewegen in de wind. Daartussen dwarrelen zaden of nieuwe scheuten naar beneden. De drie onwankelbare pilaren en de buigende stengels geven de relatie tussen de Drie-eenheid en de mens weer. Bamboe groeit heel snel, tot wel 2,5 cm per nacht. Van buiten wordt de bamboe bewogen door de wind, van binnen stijgt door de holle stengels lucht omhoog, groeizame adem. Zo resulteert een vruchtbare wereld vol dynamiek en nieuw leven. Net een gelijkenis.

Marleen Hengelaar-Rookmaaker is hoofdredacteur van www.artway.eu, een informatieve en educatieve website over kunst en geloof. Ze studeerde muzikwetenschap en kunstgeschiedenis en schrijft over muziek, kunst en liturgie.

Een thuis voor Kirill

‘Mijn naam is Kirill. Twintig jaar geleden vluchtte ik met mijn ouders vanuit Rusland naar Nederland. Ik was toen twaalf jaar oud, en het was in die tijd erg grimmig in Rusland. Als Joden vielen we tussen wal en schip, en er was veel antisemitisme. In 2013 werd mij het kinderpardon geweigerd, omdat ze me te oud vonden. In april 2019 heb ik een brief geschreven aan de staatssecretaris. Er werd mij beloofd dat ik voor de feestdagen een reactie zou krijgen. Maar ik wacht nog steeds.

Wat mij van de straat houdt? Op dit moment het coronavirus, haha. Ik lees, ik kook, schrijf een brief aan de IND, ik help andere huisgenoten, en werk in de tuin. Met een andere huisgenoot heb ik Refugees for Amsterdam opgericht, waarmee we als vluchtelingen goede dingen willen doen voor de stad. Als ik papieren heb, hoop ik een opleiding in de ICT te gaan doen. Maar als je twintig jaar in onzekerheid leeft, ga je van dag tot dag leven.’

Het Jeannette Noëlhuis is een leefgemeenschap in Amsterdam Zuidoost, waarin zowel mensen met als mensen zonder papieren wonen. Hun levensstijl is gebaseerd op eenvoud, gastvrijheid, gebed en directe actie voor een betere samenleving. De zusters hebben al vanaf het ontstaan van het huis grote sympathie voor hun werk. Dit jaar ondersteunen we hen met de giften van Stad Gods, voor basale behoeften van tuinmateriaal tot shampoo. Zo kan de leefgemeenschap gastvrijheid blijven bieden aan wie geen ander toevluchtsoord heeft.

---

*Maak uw gift over op:
NL76 INGB 0003 8244 29*

Mijn kloosterwereld

Ken je het labyrint in de tuin van Casella? Het is een symbool van je levensweg met allemaal paden en bochten. Je loopt er net zo lang op tot je je in een verwarrende toestand bevindt die het beste kan worden uitgedrukt in emoticontaal: @_@.

Precies zó was mijn leven de afgelopen maanden. Innerlijk en uiterlijk was het @_@. Ik werd heen en weer geslingerd tussen allerlei gedachten en gevoelens. Moet ik een nieuwe stap gaan maken? Moet ik alles bij het bestaan houden en volhouden? Of moet ik het bestaande proberen te veranderen?

Voordat je als lezer zelf in de hierboven beschreven gemoedstoestand belandt, zal ik snel uitleggen wat er gaande is. Mijn weg met kloosters begon omdat ik verliefd werd op de stilte en contemplatie die ik er vond. Het was voor mij dé boodschap dat mijn eigen stille zelf er mocht zijn. Dat het bovendien klopte dat God in de stilte te vinden is! Ik zag destijds bovendien dat honderden, zelfs duizenden mensen zo hun relatie (her)vonden met God en antwoord kregen op diepe levensvragen. Helaas lukte het mij niet om diezelfde stilte en ruimte bij Casella te creëren. Ik heb daarvoor andere handvaten nodig dan die er voorhanden waren.

Daarom heb ik een nieuwe stap gemaakt. Ik ga een tijdje op mezelf wonen. Daarna wil ik in alle rust nieuwe kloosters en gemeenschappen verkennen. In de hoop dat ik, door weg en omweg, uit kan komen in het centrum van dat labyrint. De plek waar ik ten diepste mezelf kan zijn, innig verbonden met de liefdevolle God.

---

*Nadia Kroon was aspirant-zuster bij klooster Casella en werkt als coördinator in een diaconaal inloophuis. Op haar website www.kloosterwereld.nl schrijft en vlogt ze over kloosterspiritualiteit. In *Stad Gods* vertelt ze over haar leven bij en na Casella.*

*Gasten doen verslag van hun
verblijf in het gastenverblijf
van Casella. Deze keer:*

Gastenboek

Maandag

Bij aankomst in de namiddag word ik door zuster Marie Madeleine ontvangen. Ik voel me direct intens dankbaar dat er een plek bestaat die zo toegankelijk en verwelkomend voor me is en waar er vrijwel direct een mantel van rust over me heen valt. Die rust kan ik goed gebruiken nu ik een weloverwogen keuze wil maken met betrekking tot mijn levensrichting: mogelijk een nieuwe studie om het onderwijs in te kunnen. Ik hoop tijdens deze midweek bij Casella een mooie stap in dat beslissingsproces te kunnen zetten.

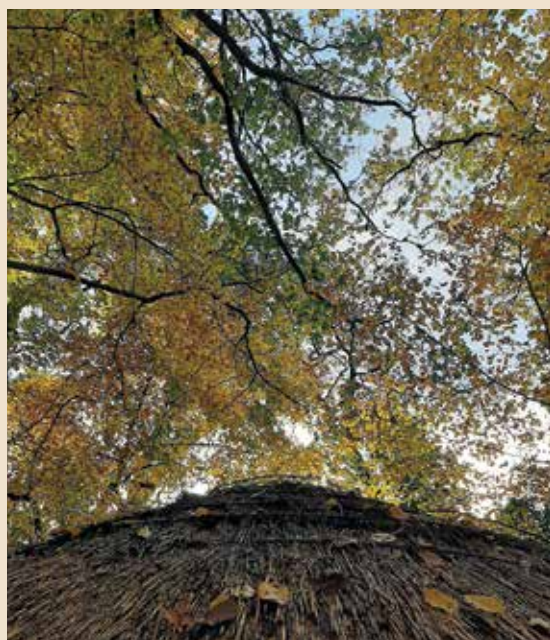
Ik ontmoet al snel mijn tot op heden enige medegast en bij de avondmaaltijd leren we elkaar wat beter kennen. De zusters waren zo lief om nog een warme maaltijd achter de hand te houden, waardoor ik er gelijk aan word herinnerd hoeveel liefde

en moeite ze dagelijks stoppen in het verzorgen van hun gasten. Vanwege het oecumenische karakter van de avondviering voel ik me meteen weer in hun midden opgenomen.

Dinsdag

In de ochtend komt er een nieuwe gast bij. Zeker de gezamenlijke maaltijden bieden vaak een inzicht in het leven van medegasten die ieder hun eigen religieuze en emotionele bagage hebben meegenomen. Daarnaast gaan gesprekken vanwege een sfeer van vertrouwen telkens binnen de kortste keer de diepte in, wat me de kans geeft om nieuwe inzichten en inspiratie op te doen.

Ik gebruik deze dag onder andere om te lezen in een boek waar ik thuis mijn aandacht niet bij kon houden, terwijl me dat hier heel goed afgaat. En ondanks het minder goede weer nodigen de herfstkleuren mij uit om het terrein rondom Casella opnieuw te gaan verkennen. Het vraagstuk over mijn eventuele vervolgpad in

het onderwijs leg ik mezelf voor wanneer ik het labyrint op en neer loop. 's Avonds geniet ik intens van de stilteviering.

Woensdag

Ik vind het heerlijk om me aan te passen aan het dagelijkse ritme hier, zodat ik de ochtendvieringen niet hoeft te missen. Nu ik tijdelijk geen werk heb, merk ik dat het me thuis vaak lastig afgaat om op een vast tijdstip op te staan. Hier haal ik een stuk meer uit mijn dag. De ochtend vertoef ik voor een deel in het stiltehuisje, waarbij ik enkele hoofdstukken uit de Bijbel herlees en me af en toe vergaap aan het prachtige uitzicht over het weiland. Na de middagmaaltijd trek ik me terug op mijn kamer om online informatie te vinden over leerwerktrajecten.

Aan het eind van middag vertrekken mijn beide medegasten, waardoor ik het rijk voor mezelf alleen heb en ik echte stilte kan ervaren. Van nature heeft mijn hoofd wat moeite om tot rust te komen. Bij Casella kom ik veel vaker dan thuis in een sfeer van helderheid van geest.

Donderdag

Vandaag maak ik een uitgebreide wandeling in het bos richting Lage Vuursche. Het blijft droog en het bos staat er prachtig bij.

Ik voel me hier zo verbonden met alles wat leeft en het is de verwondering die overheerst. 's Middags geniet ik van één van de lekkerste maaltijdsoepen die ik ooit heb gegeten en daarna begin ik aan de uitwerking van mijn plan van aanpak voor de komende weken. Het prettige gebrom van het koffiezetapparaat en de aangename warmte van de vloerverwarming geven me een heerlijk huiselijk gevoel, waardoor de dag naar mijn gevoel voorbij vliegt.

Vrijdag

Ik rek mijn verblijf nog op tot net na de middagviering en zwaai af met mijn vouwfietsje richting station Hilversum Sportpark. Deze week heeft mij gesterkt in mijn gevoel dat ik mijn carrière wil voortzetten in een onderwijs-/adviesrichting, zodat ik ook anderen op weg kan helpen. Het zal een lange weg zijn, maar gelukkig ben ik met mijn 31 jaar nog lang niet pensioengerechtigd. De zusters mogen er dan ook van uitgaan dat ze de komende 3,5 jaar echt nog niet van me af zullen zijn, want ook voor studeren is Casella uitermate geschikt!

Op de koffie met Wim Vroom

Evelien Plaisier

Foto: Roelant Meijer

‘Tot begin jaren negentig was ik contactpersoon van de zusters bij de drukkerij waar toen de Stad Gods gedrukt werd. Zij waren anders dan andere klanten, door hun manier van leven, hun belangeloze betrokkenheid bij de samenleving. Geregeld zeiden we in de drukkerij dan ook: ‘Voor de zusters doen we dat wel even.’ Na mijn pensionering bleef het contact en kwam de vraag of ik wilde helpen bij het opzetten van een archief voor de congregatie. Net als de zusters had ik daar nog geen ervaring mee. Maar ik ben geïnteresseerd in geschiedenis en het leek mij zinvol om hun wijze van leven vast te leggen. En zo ging ik iedere week naar het klooster in Hilversum, waar steevast een stapeltje documenten op me lag te wachten. Samen met zr. Corbière maakte ik rubrieken en ik voorzag ingebrachte stukken van een korte beschrijving. Zo is het gemakkelijk om op trefwoord te zoeken in het inmiddels tientallen meters lange archief. In 2010 is het ondergebracht bij het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven in Sint Agatha. Daarmee zit mijn taak er grotendeels op.’

